

התנועות הלאומיות – גורמים מעכבים וגורמים מסייעים

היסטוריה ממלכתי | שאלון 022261

מצגת לימוד לבגרות

שקף 1 מתוך 35

יחידה 1

מקור - התפתחות היישוב היהודי בארץ־ישראל בשנים 1882-1914

יחידה 2

התנועות הלאומיות והתנועה הציונית - גורמים לצמיחה ומנהיגות

יחידה 3

פעילות התנועות הלאומיות, גורמים מסייעים וגורמים מעכבים

מקור - התפתחות היישוב היהודי בארץ-ישראל בשנים 1914-1882

יחידה 1

מקור - התפתחות היישוב היהודי בארץ-ישראל בשנים 1882-1914

1 שיטת הפקידות כרסמה בחזון הלאומי של "היהודי החדש"

האיכרים שהיו עצמאיים נהיו תלויים לחלוטין בהחלטות של פקידי הברון, ונהפכו לנתמכים חסרי יוזמה ומוטיבציה. אדמות מושבות הברון הפכו מנחלה של המתיישבים לנחלה בבעלות הברון, לרכוש של נדבן. הברון לא הצליח לקדם את היישוב לעצמאות כלכלית. חלק ניכר מן ההשקעות הכלכליות שלו במפעלים לא נשא פירות. מפעל המשי ומפעל הבשמים התמוטטו וגם תעשיית היין לא הניבה רווחים

2 ב. הפעולות של אליעזר בן יהודה לביסוס השפה העברית

פרסם מאמרים בעברית בעיתונות שהודפסה בארץ; השתתף בהקמת ועד לשון העברית; ייסד עיתון בעברית ("הצבי"); חידש מילים עבריות רבות; פרסם את המילון העברי הראשון

מקור - התפתחות היישוב היהודי בארץ־ישראל בשנים 1882-1914 - המשך

1 כיצד סייעו פעולות אלה לטיפוח הלאומיות היהודית

היהודים דיברו בשפות שונות. לפעולות של אליעזר בן יהודה הייתה תרומה חשובה להחייאת העברית, ולגיבוש העם היהודי סביב שפה אחת. העברית נהפכה לשפה הלאומית של היישוב היהודי המתפתח בארץ־ישראל ושל התנועה הציונית

2 הוועד הפועל הערבי (מברק ללורד בלפור, 1925)

"מדיניות הכרזת בלפור היא מוות לאומה הערבית".
(דאר היום, 27 בפברואר, 1925)
ה' ברקוביץ, מ' סניור, מ' יסטרוב (הצהרה שניתנה לנשיא ארצות הברית וילסון, 1919): "לדעתנו חשד לנאמנות כפולה משתמע בהכרח [...] מהקמת מדינה ריבונית ליהודים בארץ־ישראל".

מקור - התפתחות היישוב היהודי בארץ-ישראל בשנים 1882-1914 - המשך

1 הוועד הפועל הערבי (מברק ללורד בלפור, 1925) - המשך

M. Jastrow, Zionism and the Future of Palestine, The Macmillan Company, (1919, p. 154

* מחברי הצהרה זו הם אישים יהודים אמריקנים אנטי ציונים.

בחר בשתיים מן התגובות, והסבר לאילו מן הדברים הנאמרים בהצהרת בלפור מתייחסת כל אחת מן התגובות שבחרת. (8 נקודות)

2 ב. לאילו מן הדברים הנאמרים בהצהרת בלפור מתייחסות התגובות

תגובת דוד בן גוריון רואה בהצהרה נס

מקור - התפתחות היישוב היהודי בארץ־ישראל בשנים 1882-1914 - המשך

1 בהצהרה נאמר

"ממשלת הוד מלכותו רואה [...] העם היהודי".
לראשונה מעצמה מרכזית בעולם, בריטניה, מכירה
ביהודים כלאום ומכריזה על כך באופן רשמי

2 חוסר סימטריה במונחים

"עם יהודי" לעומת "העדות הלא יהודיות הקיימות
בארץ־ישראל". היהודים הם עם והערבים מוזכרים
רק כחלק מן "העדות הלא יהודיות".
הצהרה על תמיכה פעילה ב"ייסוד בית לאומי לעם
היהודי" ועל "תעשה את מיטב מאמציה למען מטרה
זו" לעומת, אי־פגיעה בזכויות אזרחיות ודתיות של
שאר האוכלוסייה בארץ־ישראל ובכללה הרוב הערבי.
תגובת ה' ברקוביץ, מ' סניור, מ' יסטרוב

הרקע

ארץ־ישראל נשלטת בידי האימפריה העות'מאנית. חברי ניל"י מסייעים בריגול לצבא הבריטי, שרבים מצפים לו כ"גואל ומשחרר".
השלטון העות'מאני מתחקה אחרי המרגלים. ביישוב מתלחשים: להסגיר אותם או לא?
(מקור: הסופר משה סמילנסקי, זכרונות.)

אסור להסגיר, או להסגיר

אסור להסגיר: הסגרת יהודים לשלטון זר אינה מוסרית, פירושה דין מוות, החברים מסייעים לשחרור הארץ, והכסף שהביאו הגיע לוועדי הסיוע. צריך להסגיר: חשש מנקמה קשה (כמו הטבח בארמנים) שתאיים על קיום היישוב, ופגיעה בשמו הטוב ובקו הניטרלי של התנועה הציונית.

התנועות הלאומיות והתנועה הציונית - גורמים לצמיחה ומנהיגות

יחידה 2

1 התפתחויות טכנולוגיות

התחבורה, הדפוס ואמצעי התקשורת שאפשרו להפיץ במהירות רעיונות ולגייס את ההמונים לתנועה הלאומית.

תהליכים חברתיים בעקבות המהפכה התעשייתית שהביאו לתמורות כגון תהליכי חילון ואובדן זהות לאומית מלכדת. הלאומיות סיפקה מענה חלופי לצורך בשייכות ובסולידריות והעניקה זהות משותפת וביטחון. השפעת תנועות לאומיות אחרות.

2 התפתחויות טכנולוגיות - המשך

שקיעת האימפריה העותמאנית (גורם משותף לתנועה הלאומית היוונית ולתנועה הציונית)

הפצים הרעיון הציוני באמצעות כלים מודרניים
ספרים, עיתון, קונגרסים ודיפלומטיה

פעילות התנועות הלאומיות, גורמים מסייעים וגורמים מעכבים

יחידה 3

1 מצב מדיני

שלטון זר חזק, התנגדות או היעדר תמיכה של השלטון המקומי.
פיגור במודרניזציה ובתעשייה באזורים שבהן פעלה התנועה.
התנגדות לתנועה הלאומית מצד כוחות שמרניים שביקשו לשמור על הסדר הקיים: שליטים, הכנסייה הקתולית

2 פיצול חברתי, מדיני ותרבותי

פיצול רב אילץ את התנועה להשקיע מאמצים רבים בגיבוש תרבות לאומית אחידה ובפיתוח תודעה לאומית בקרב קבוצות שונות בעם

פעילות התנועות הלאומיות, גורמים מסייעים וגורמים מעכבים - המשך

1 קשיי הסתגלות לתנאים שלא הורגלו בהם

אקלים שונה, מחלת הקדחת.
השלטונות העות'מאניים
הגבילו רכישת קרקעות.
סכסוכים פנימיים בין
המתיישבים, העימות
האידאולוגי בין הפועלים ובין
האיכרים.

2 קשיי הסתגלות לתנאים שלא הורגלו בהם - המשך

בעיות ביטחון — גנבות
והתנכלויות של הבדואים.
קשיים שנבעו משיטת
האפוטרופסות

3 א. בחר בתנועה לאומית שפעלה באחת מן הארצות האלה

יוון, פולין, איטליה, גרמניה

פעילות התנועות הלאומיות, גורמים מסייעים וגורמים מעכבים - המשך

1 גורמים שעיכבו

התנגדות ראשי הכנסייה
האורתודוקסית ביוון;
עוצמתה של האימפריה
העות'מאנית; סיוע של
מצרים (מוחמד עלי)
לטורקים

2 ייסוד הקונגרסים הציוניים וכינוסם

יצירת נציגות פוליטית
יהודית (ציונית, במה
להפצת הרעיון הציוני
ולקביעת מדיניות, יצירת
מסגרת לפעילות ציונית)

3 תוכנית באזל

קביעת תוכנית יעד
לתנועה הציונית

פעילות התנועות הלאומיות, גורמים מסייעים וגורמים מעכבים - המשך

1 הקמת מוסדות לתנועה הציונית

מסגרת לפעילות התנועה הציונית
(ההסתדרות העולמית ומוסדותיה
הנבחרים)

2 פרסום רעיונותיו והפצתם (ספרים, עיתון)

כדי לגייס אנשים לרעיון הציוני

3 איור: גשר פולהאם, 1775

קרדיט: שאלון 2261

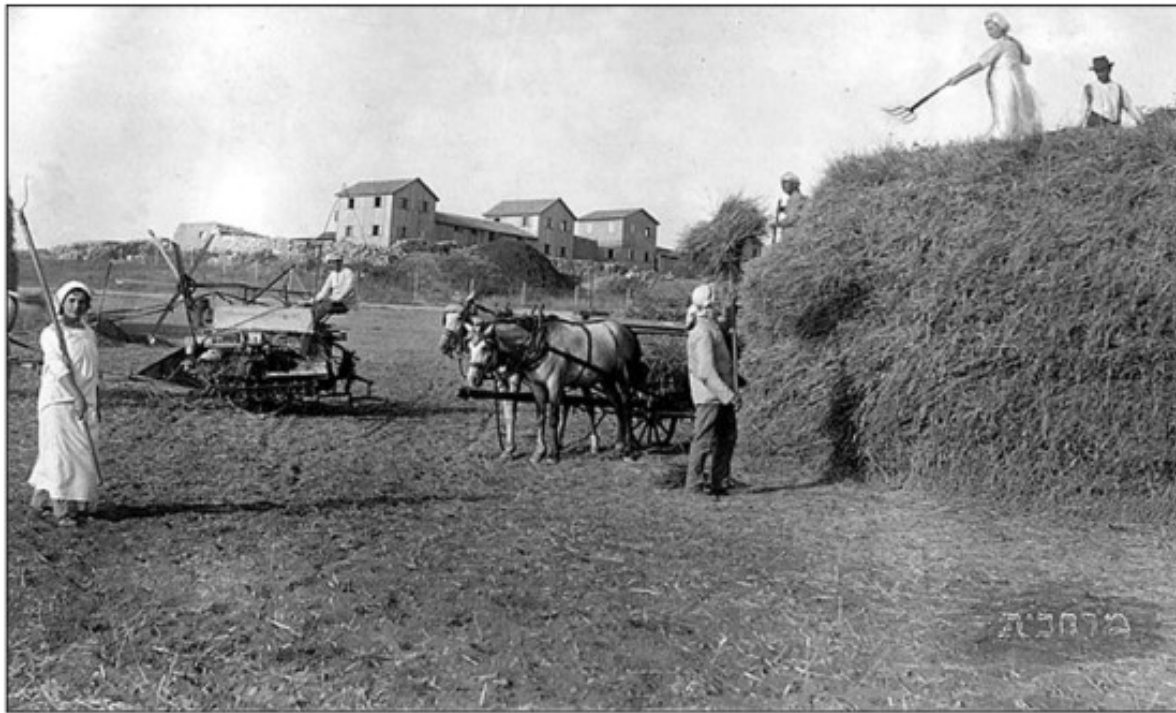
4 איור: גבעת לודגייט, 1872

קרדיט: שאלון 2261

עבודה חקלאית בארץ ישראל

מה רואים?

צילום ישן של עבודה חקלאית: עגלה רתומה לסוסים ליד ערימת תבן, ואנשים עובדים בשדה. הצילום מראה את הרעיון של עבודה עברית וחזרה לאדמה.

(צלם לא ידוע. מתוך אתר ויקימדיה קומונס, באמצעות מיזם ביתמונה)

קרדיט: צלם לא ידוע, ויקימדיה קומונס, מיזם ביתמונה; נספח לשאלון 022261

השאלה המקורית מהשאלון | שאלון 2261 | קיץ תשפ"א

השאלה המקורית

- 5. פעילות התנועות הלאומיות, גורמים מסייעים וגורמים מעכבים
- א.
- הצג שתי דרכים שבהן פעלו התנועות הלאומיות במאה ה־19 כדי להשיג עצמאות.
- הסבר גורם אחד שסייע להן להשיג עצמאות או גורם אחד שעיכב את השגתה.
- (16 נקודות)
- ב.
- הצג שתי צורות התיישבות חדשות שהקימו העולים בארץ־ישראל בשנים 1882-1914.
- הסבר גורם אחד שסייע להתיישבות היהודית בארץ־ישראל בתקופה זו וגורם אחד שעיכב אותה.
- (17 נקודות)

תשובות מוצעות

- 5. פעילות התנועות הלאומיות, גורמים מסייעים וגורמים מעכבים
- א. דרכים שבהן פעלו התנועות הלאומיות במאה ה-19 כדי להשיג עצמאות:
- מאבק עממי ומאבק צבאי נגד שליטים מקומיים או זרים; ניהול מאבק נגד כוחות מעכבים בארצם; איחוד יחידות פוליטיות נפרדות לכלל יחידה לאומית-פוליטית אחת; כריתת בריתות עם כוחות חיצוניים שיסייעו למאבק הלאומי.
- גורמים שסייעו להן להשיג עצמאות:
- מאפיינים משותפים רבים לבני הלאום, כמו דת, לשון ותרבות.
- תודעה לאומית מפותחת בקרב בני אותו הלאום.
- מעמד ביניים משכיל ומבוסס.
- חברה מתועשת עם תשתית רחבה של חינוך ותקשורת.
- תמיכה של מדינה ו / או שליט מקומי.
- גורמים שעיכבו את השגת העצמאות:

התשובות מאוסף לא רשמי ולא אומתו מול מחווון משרד החינוך.

תשובות מוצעות

- מצב מדיני: שלטון זר חזק, התנגדות או היעדר תמיכה של השלטון המקומי.
- פיגור במודרניזציה ובתעשייה באזורים שבהן פעלה התנועה.
- התנגדות לתנועה הלאומית מצד כוחות שמרניים שביקשו לשמור על הסדר הקיים: שליטים, הכנסייה הקתולית.
- פיצול חברתי, מדיני ותרבותי: פיצול רב אילץ את התנועה להשקיע מאמצים רבים בגיבוש תרבות לאומית אחידה ובפיתוח תודעה לאומית בקרב קבוצות שונות בעם.
- בספרי הלימוד: היי סקול 1, עמ' 35, 39; כנרת 1, עמ' 48; לילך 1, עמ' 35-36; מט"ח 1, עמ' 25-38; רכס 1, עמ' 22, 25-42; שזר 1, עמ' 30-36.
- ב. צורות התיישבות חדשות שהקימו העולים בארץ-ישראל בשנים 1882-1914:
- מושבה - את הקרקע קנתה קבוצת עולים במשותף; בעלות פרטית על הקרקע (בית מגורים משפחתי ומשק חקלאי); משק המבוסס בעיקר על ענף חקלאי אחד (מטעים או פלחה); העסקת פועלים שכירים.
- קבוצה - מסגרת להתיישבות חקלאית ועבודה עצמית; ניסיון להגשים חיי שוויון ושיתוף בתחומים רבים; את האדמות רכשה קק"ל.

תשובות מוצעות

- עיר עברית – עיר מודרנית; מבוססת על מסחר ותעשייה; מוקד לתרבות העברית.
- גורמים שסייעו להתיישבות היהודית בארץ-ישראל בתקופה זו:
- תמיכת הברון רוטשילד; פעילות המשרד הארץ-ישראלי; הקמת ארגון "השומר" שסיפק מענה לבעיות הביטחון, הדריכו את הפועלים והכשירו את חבריהם להתיישבות קולקטיבית; תמיכת מפלגות הפועלים.
- גורמים שעיכבו אותה:
- מיעוט משאבים כספיים לרכישת קרקעות ולהכשרתן להתיישבות (הון עצמי ותמיכה דלים).
- היעדר תשתיות בתחומי התחבורה, התקשורת, שירותי הבריאות והכלכלה המודרנית. היעדר מקורות מים מסודרים.
- חוסר ידע בסיסי בחקלאות וחוסר ניסיון בעבודה חקלאית.
- קשיי הסתגלות לתנאים שלא הורגלו בהם: אקלים שונה, מחלת הקדחת.
- השלטונות העות'מאניים הגבילו רכישת קרקעות.
- סכסוכים פנימיים בין המתיישבים, העימות האידאולוגי בין הפועלים ובין האיכרים.

התשובות מאוסף לא רשמי ולא אומתו מול מחווון משרד החינוך.

תשובות מוצעות

● בעיות ביטחון — גנבות והתנכלויות של הבדואים.

● קשיים שנבעו משיטת האפוטרופסות.

● בספרי הלימוד: היי סקול 1, עמ' 128, 132-135, 139-140, 143-145, 158; כנרת 1, עמ' 146-158, 160-162; לילך 1, עמ' 188, 192-201, 206-208, 214; מט"ח 1, עמ' 101-114, 117, 120-121, 123-124; רכס 1, עמ' 153-158, 164, 175-179; שזר 1, עמ' 138-152, 157-159.

תשובות מוצעות

- 6. הלאומיות – גורמים מעכבים וגורמים מסייעים
- א. בחר בתנועה לאומית שפעלה באחת מן הארצות האלה: יוון, פולין, איטליה, גרמניה.
- הסבר שני גורמים שסייעו לתנועה זו במאבק לעצמאות, וגורם אחד שעיכב אותה במאבק זה.
- (16 נקודות)
- ב. הסבר גורם אחד שסייע להתיישבות היהודית בארץ־ישראל בשנים 1881–1914, וגורם אחד שעיכב אותה.
- (8 נקודות)
- ג. הצג דרך אחת שבה פעל הרצל כדי לקדם את פתרון "הבעיה היהודית".
- הצג גורם אחד שעיכב אותו בפעילות זו. (9 נקודות)
- 6. הלאומיות – גורמים מעכבים וגורמים מסייעים
- א. גורמים שסייעו לתנועה הלאומית במאבקה לעצמאות וגורמים שעיכבו אותה במאבק זה:
- יוון:
- גורמים שסייעו:

התשובות מאוסף לא רשמי ולא אומתו מול מחווין משרד החינוך.

תשובות מוצעות

- תמיכת יוונים שהיגרו מיוון וחיו בארצות אירופה.
- המתנדבים שהגיעו מכל רחבי אירופה לסייע במאבק היוונים בטורקים.
- דעת קהל אוהדת שהפעילה לחץ על המעצמות לשלוח כוחות עזר למורדים.
- עזרת המעצמות רוסיה, בריטניה וצרפת: שלחו צי להילחם בטורקים.
- גורמים שעיכבו: התנגדות ראשי הכנסייה האורתודוקסית ביוון; עוצמתה של האימפריה העות'מאנית; סיוע של מצרים (מוחמד עלי) לטורקים.
- פולין:
- גורמים שסייעו:
- המשכילים הפולנים הגולים ברחבי אירופה (בעיקר בפריז) טיפחו את הרומנטיקה, היו מקור להשראה והקימו תאים מהפכניים.
- הכנסייה הקתולית.
- תודעה לאומית חזקה.

התשובות מאוסף לא רשמי ולא אומתו מול מחווון משרד החינוך.

תשובות מוצעות

● גורמים שעיכבו: פיצול פולין בין שלוש אימפריות הקשה על תיאום דרכי פעולה במאבק, משום שבני הלאום חיו באזורים שנכבשו על ידי מדינות שונות; חוסר שיתוף פעולה של המעצמות: הן לא נחלצו לסייע למורדים הפולנים במרד נגד הצאר הרוסי; המורדים הפולנים היו חסרי הכשרה צבאית ונלחמו נגד צבא רוסיה שהיה גדול, מאומן וחזק; מאבק המעמדות בפולין פיצל את החברה: מנע גיוס מלא של האוכלוסייה; איכרים שהסתייגו מן המרד הסגירו את המורדים לרוסים.

● איטליה:

● גורמים שסייעו:

● קאבור נעזר בנפוליאון השלישי כדי לדחוק את האוסטרים מצפון איטליה.

● הכריזמה של גריבלדי.

● הגותו של מאציני.

● כוחה של פיימונטה.

תשובות מוצעות

- גורמים שעיכבו: המעצמות צרפת ואוסטריה שלטו על אזורים בצפון איטליה ובדרומה, וסירבו להעניק להם עצמאות; הכנסייה הקתולית שלטה על חלק מאדמות איטליה והתנגדה לאיחוד; חילוקי דעות בין המהפכנים בשאלת אופייה ודמותה של איטליה לכשתקום; פיצול בין הצפון לדרום – הבדל תרבותי, לשוני וכלכלי – הקשה על שיתוף פעולה ועל בניית זהות משותפת. גרמניה:
- גורמים שסייעו:
- תודעה לאומית מפותחת (בצפון ובמערב).
- המנהיגות של ביסמרק – מנהיג פוליטי מנוסה, מוכשר ותכליתי.
- הצבא הפרוסי שהיה גדול, מאומן ומצויד בנשק חדיש.
- גורמים שעיכבו: הפיצול הפוליטי של הקיסרות הגרמנית לנסיכויות שלשליטתה היו אינטרסים שונים, וההתנגדות של השליטים המקומיים לאובדן הסמכויות שלהם; אוכלוסייה שלה רקע תרבותי ודתי שונה (בצפון – רוב פרוטסטנטי, בדרום – רוב קתולי); התנגדות של אוסטריה, שרצתה לשמור על עליונותה באזור; התנגדות של צרפת.

התשובות מאוסף לא רשמי ולא אומתו מול מחווין משרד החינוך.

תשובות מוצעות

- בספרי הלימוד: היי סקול 1, עמ' 41-34; כנרת 1, עמ' 67-53; לילך 1, עמ' 45-44, 50, 72-61; מט"ח 1, עמ' 15-16, 26-30, 34, 38; רכס 1, עמ' 26-27, 31-38; שזר 1, עמ' 28, 32-38, 54.
- ב. גורמים שסייעו להתיישבות היהודית בארץ-ישראל בשנים 1881-1914:
- תמיכת הברון רוטשילד; פעילות המשרד הארץ-ישראלי; הקמת ארגון "השומר" שסיפק מענה לבעיות הביטחון, הדריך את הפועלים והכשיר את חבריהם להתיישבות קולקטיבית; תמיכת מפלגות הפועלים.
- גורמים שעיכבו אותה:
- מיעוט משאבים כספיים לרכישת קרקעות ולהכשרתן להתיישבות (הון עצמי ותמיכה דלים).
- היעדר תשתיות בתחומי התחבורה, התקשורת, שירותי הבריאות והכלכלה המודרנית. היעדר מקורות מים מסודרים.
- חוסר ידע בסיסי בחקלאות וחוסר ניסיון בעבודה חקלאית.
- קשיי הסתגלות לתנאים שלא הורגלו בהם: אקלים שונה, מחלת הקדחת.
- השלטונות העות'מאניים הגבילו רכישת קרקעות.

התשובות מאוסף לא רשמי ולא אומתו מול מחווון משרד החינוך.

תשובות מוצעות

- סכסוכים פנימיים בין המתיישבים, העימות האידאולוגי בין הפועלים ובין האיכרים.
- בעיות ביטחון – גנבות והתנכלויות של הבדואים.
- קשיים שנבעו משיטת האפוטרופסות.
- בספרי הלימוד: היי סקול 1, עמ' 128, 132-135, 139-140, 146-158, 160-162; לילך 1, עמ' 188-201, 206-208, 214; מט"ח 1, עמ' 101-114, 117, 120-121, 123-124; רכס 1, עמ' 153-158, 164, 175-179; שזר 1, עמ' 138-152, 157-159.
- ג. דרכים שבהן פעל הרצל לקדם את פתרון "הבעיה היהודית":
- מגעים עם אישים בעולם היהודי לגיוס כספים ותמיכה ברעיון הציוני.
- מגעים דיפלומטיים עם שליטים שונים (גרמניה, האימפריה העות'מאנית, רוסיה, בריטניה) בניסיון לזכות בתמיכתם בהענקת צ'רטר ליהודים על ארץ-ישראל ולזכות בהכרה מדינית.
- ייסוד הקונגרסים הציוניים וכינוסם: יצירת נציגות פוליטית יהודית (ציונית, במה להפצת הרעיון הציוני ולקביעת מדיניות, יצירת מסגרת לפעילות ציונית).

תשובות מוצעות

- תוכנית באזל: קביעת תוכנית יעד לתנועה הציונית.
- הקמת מוסדות לתנועה הציונית: מסגרת לפעילות התנועה הציונית (ההסתדרות העולמית ומוסדותיה הנבחרים).
- פרסום רעיונותיו והפצתם (ספרים, עיתון): כדי לגייס אנשים לרעיון הציוני.
- הגורמים שעיכבו אותו בפעילות זו:
- פעל תחילה לבדו ללא סיוע ותנועה שתתמוך בו.
- היעדר מימון לביצוע הרעיון וליישומו לאורך זמן.
- היעדר עוצמה וגיבוי מדיניים ו/או צבאיים.
- נאלץ להתמודד עם ביקורת מבית ומבחוץ.
- היהודים היו מפוזרים בארצות רבות בעולם, באו מתרבויות שונות, ולכן היה קשה לגייס תמיכה, לגשר ביניהם ולארגן את הפעילות.
- התנועה הציונית הייתה תלויה לחלוטין בהסכמה ובנכונות של מדינות לסייע להגשמת הרעיון הלאומי הציוני.
- כישלון של המגעים הדיפלומטיים שיזם הרצל.

התשובות מאוסף לא רשמי ולא אומתו מול מחווון משרד החינוך.

מחווון מוצע (אוסף לא רשמי) | שאלון 2261 | חורף נבצרים תשפ"ב (המשך)

תשובות מוצעות

● בספרי הלימוד: היי סקול 1, עמ' 62, 109-79; כנרת 1, עמ' 91-92, 107-98; לילך 1, עמ' 144-146, 151-161; מט"ח 1, עמ' 70-72, 75-76, 81-90; רכס 1, עמ' 111-113, 119-141; שזר 1, עמ' 86-87, 94-99, 106-107.

התשובות מאוסף לא רשמי ולא אומתו מול מחווון משרד החינוך.

נושאי המצגת

- מקור - התפתחות היישוב היהודי בארץ-ישראל בשנים 1882-1914
- התנועות הלאומיות והתנועה הציונית - גורמים לצמיחה ומנהיגות
- פעילות התנועות הלאומיות, גורמים מסייעים וגורמים מעכבים
- שיטת הפקידות כרסמה בחזון הלאומי של "היהודי החדש"
- ב. הפעולות של אליעזר בן יהודה לביסוס השפה העברית
- כיצד סייעו פעולות אלה לטיפול הלאומיות היהודית
- הוועד הפועל הערבי (מברק ללורד בלפור, 1925)
- ב. לאילו מן הדברים הנאמרים בהצהרת בלפור מתייחסות התגובות

- הסבר תופעה או סיבות בעזרת החומר שלמדתם
- ביסוס הטענה בציטוט או התייחסות ישירה לקטע
- השוואה: דמיון והבדל בין מושגים או גישות
- נימוק עמדה באמצעות מושגים מקצועיים

✗ כותבים את ההגדרה (הצג) מתוך הקטע במקום מהחומר שלמדתם - ההגדרה חייבת לבוא מהלימוד.

✗ מציינים את המושג בלי להציג אותו - ציון בלבד לא מספיק.

✗ שוכחים לקשר את ההסבר לקטע עצמו - חובה ציטוט או התייחסות ישירה לקטע.

✗ כותבים תשובה כללית בלי המושגים המקצועיים מהמחווון.

לצפייה

צפו בסרטון "המתרגלת | בגרות בהיסטוריה | שיעור #2 | התנועות הלאומיות באירופה: מאפיינים, דרכי פעולה ותנועה מדגימה" - גם בעמוד הנושא, בלשונית "סרטון".
<https://www.youtube.com/watch?v=gN3CH21m9sA>
הסרטון הוא קישור חיצוני (YouTube) ולא נבדק מול תוכן השאלון או מחוון משרד החינוך.

עברו שוב על נושאי המצגת, תרגלו במשחקים, ונסו את שאלת הבגרות בעמוד הנושא.
בהצלחה!